

u tola ikki að verri

fast fyrri. Ongi røktarheim eru tøk, og langir st vera besta tiltak her á landi, er í dag spard inn lag um framtíðina, og eg kann ikki hugsa mær, at n, sum fara at atkvøða fyrri loysing, sigur

eru fyrri tað mesta røktar-sjúklingar.

- Tann dagin vit verða sjúk, er eingin hjálp at heinta. Og er tað nakað eg ræðist, so er tað at gerast sjúk. Børnini búgva øll aðra staðni, og vit hava eingi avvarðandi her. Fyrr var tað ein sjálfvígja, at øll hjálptu hvør øðrum, og at børnini tóku sær av teimum gomlu. Gomul fólk í dag hava tað í felag, at tey vilja ikki verða til stríð. Flyta gomul inn til ung, verða tey ungu noydd at taka nokur serlig atlit, og tað kann verða strævið, sigur Jóhanna Johannesen.

- Gomul fólk vilja hava ávirkan á hvørja hjálp, tey fáa, men ofta verða tey ikki eftirspurd. Eg eri glað fyrri hvønn morgun eg vakni, og fyrri hvønn dag, sum hevur gingið væl. Ikki fyrr enn tú hevur verið sjúk og illa fyrri, veitst tú, hvussu umráðandi tað er at hava eina góða heilsu, og í dag leggi eg stóran dent á ansa væl eftir mær sjálvari. At eygu og oyru víkna taki eg púra natúrliga. Tað hoyrir bara við, tá ið tú eldist.

Gott tiltak

Hóast Jóhanna hevur tikið seg burtur úr øllum arbeiði, hevur hon framvegis stóran áhuga fyrri tí, ið rørist rundan um hana. Fyri sjei árum síðani tók hon stig til at seta á stovn tilhald fyrri eldri fólk í Vestmanna.

- Meðan Maria Hansen var bygðaráðsforvinna, royndi hon at útvega okkum eitt tilhald, men gavst so á hendur, tí hon maktadi tað ikki. Eg havi havt nógvt at gera við Almanna-stovuna í síni tíð, og tí helt eg meg vita um ein grunn, haðani vit kundu fáa stuðul til eitt tilhald. Tí beyð eg mær til at fara á Almanna-stovuna og kanna málið. Hetta gekk væl, vit skuldu seta saman eina ætlan yvir, hvussu nógvt Tilhaldið fór at kosta, og so varð gjørt. Almanna-stovan rindar húsaleiguna og fyrri, at tvær kvinnur gera ein drekkamunn. Sjálvan drekkamunnin rinda vit sjálvi fyrri, og eg taki mær av roknskapinum fyrri einki, sigur Jóhanna.

Upp ímóti 30 fólk koma saman eina ferð um vikuna í Tilhaldinum, sjálf eru Jóhanna og

maðurin við hvørja ferð. Tey spæla kort, kúlsupæl, binda, og øll práta og hugna sær saman.

- Vit gomlu eiga ikki at taka til takkar við stóðuna sum hon er, men royna at fáa hana betri. Tí eiga vit at streingja á at fáa røktarheim og búpláss til eldri fólk. Eingin tekur stig til nakað. Fólk, sum eru 50-60 ár í dag, halda seg hava góða tíð til tey gerast gomul, men tað hava tey ikki. Tað eru tey, sum mugu taka stigið og fáa nakað gjøgnumført. Vestmanna kommuna hevur keypt eitt grundtøki til sambýli, men so hendir ikki meiri, og tað kemst kanska av, at tað eru yngri fólk, ið sita í bygðaráðnum. Tað skal vera onkur, sum tekur sær av málinum burturav.

Mugu gera vart við okkum

Seinasta kvöldsetan í sambandi við Eldraárið í Føroyum var í Vestmanna fyrri tveimum vikum síðani, og millum luttakarnar vóru bygðaráðsforvinnan í Vestmanna og landsstýrskvinnan í almanna- og heilsuárum.

- Eg varð rættiliga skuffað av, at eingir menn frá bygðaráðnum høvdu hug at taka lut. Mær hevur dámað væl tiltøkini í sambandi við eldraárið, og eg vóni, at tað hevur sett eitthvørt í gongd í politikarum og embæt-istólki. Eingin eldrapolitikur er í Føroyum, og tað verður eitt framstig, um ein slíkur spyrst burturur. Sjálf vanti eg ikki okkum báðum nakað meir.

- Eg kundi hugsað mær, at kommunan veitti eldri fólk við sukursjúku eitt tilskot, so tey hava ráð at fara til fótarøkt. Hetta snýr seg ikki um nógvar pengar, men hevur stóran týðning fyrri tey gomlu. Eg havi áður heitt á kommununa um at fáa tilskot til hetta endamálið, men tað eydnaðist ikki. Eg fari tó at royna enn eina ferð.

- Gera vit gomlu ikki vart við okkara tørv, hendir einki. Og tað er ikki so lægið, tí tey yngri kunnu ikki vita, hvat vit ynskja. Gomul fólk rópa ikki upp um, hvat tey hava brúk fyrri. Vit hava livað í teimum tíðum, tá ið alt var so fátæksligt. Tað er hugsandi, at tey ungu í dag, fara at rópa harðari, tá ið tey gerast gomul.

Gomul fíggarliga illa sperd

Skulu gomul fólk í dag hava møguleikan at varðveita egnan bústað, tá ið tey verða einsamøll, má fólkapensjónin hækkað munandi.

- Pensjónin, soleiðis sum hon er í dag, er alt ov lítil, til at vit kunnu klára okkum, verða vit einsamøll. Og tað nyttar lítið at hækka ymsar viðbøtur í pensjón-

- Sum gomul lærir tú at laga teg so hvørt tú eldist og viknar. Tað er gott at eiga eina tíð, har tú kanst gera tað, sum tú ikki hevði tíð til í tínum virkna livi, at koma út til eldaraarbeiði, pensjónistafelag, eldratilhald og annað. Ikki at gloyma ommu- og langommubørnini. Tað er altíð nóg mikið at takast við og gleðast um, og við tí leggja vit okkum øll og Føroya land í Harrans hendur, sigur Jóhanna Johannesen.

Mynd:

Jens Kristian Vang

Nú er útbúgving til heimahjálp komin á tingborð og stórt stríð sjálvsagt um tað, tí spurningurin er, hvar skúlin skal vera. Í mínum hugaheimi eigur hann at vera í Havn, har samstarv kann vera við Sjúkra-systaskúlan og røktarheimini. Verður ikki skjótt borið at, fer eingin at hætta sær undir at taka á seg ábyrgdarfulla arbeiðið, sum tað er at vera heimahjálp.

ini, soleingi grundupphæddin ikki verður hækkað. Vit eru nógvt, sum bert fáa grundupphæddina. Maður mín fær minstú kríspensjón, men av tí sama verða vit skattað so mikið, at vit hava lítið meiri eftir, um vit bert finga vanligu fólkapensjónina.

- Tað hevði verið gott og trygt, um eldri fólk kundu havt møguleikan at flutt í minni eldraíbúðir. So eru tey altíð nær fólk, og tað skapar tryggleika og trivna.

- Tað er skammiligt, at pensjónin er so lág. Øll hava fingið meiri í løn, ikki minst politikararnir, meðan fólkapensjónin er undir alt lágmark. Teir kunnu saktans rópa upp um loysing, tí teir hava onga neyð. Vit gomlu tola ikki at fáa tað verri, og tað er stórvandi fyrri tí, um loysingin verður veruleiki.

Døpur framtíð

Hóast Jóhanna roynir at hava eina vón um dagin í morgin, heldur hon, at tað kann ikki tigast burtur, at ein vissur ótti er á fólkum framtíðina, serliga tí eldra fólkunum.

- Síðani seinasta lögtingsval, hava øll kappast um meiri løn, men tey gomlu hava enn einki fingið. Blokkurin hevur gjørt, at pensjónin ikki er prístalsviðgjord, hóast allir prísir eru farnir upp. Sostatt er minni í part hjá okkum

gomlu í dag.

- Tað órógvav nógvt, hvussu nógvt politikarar tosa um framtíðina hjá Føroya landi. Tað er lagamanni hjá teimum, sum sita í feittum sessum, kanska fleiri góðum stovum og við góðari eftirløn, at rópa upp um loysing. Hesi eru tryggjað, meðan tey minni mentu, gomlu og sjúku, verða spard burtur. Og tey veiku orka ikki at mótmæla. Hóast vit eldri hava fylgt við í kjakinum um Hvítubók, er ringt at skilja, at vit fáa betri kor her á landi, tá ið vit hava fingið fullveldi. Landið má úthyggjast nógvt meiri. Tað nyttar ikki at lögtingið játar at seta ymiskt í gongd, úttan at hugsa um pening og hvaðani hann skal koma. Sum stóðan er í dag, vera tað ikki tey veiku í samfelagnum, sjúk og gomul, sum fara at atkvøða fyrri loysing, sigur Jóhanna Johannesen at enda í viðtali.

